

Asia: VN/4271/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kirjanpitolain, kaupparekisterilain ja tilintarkastuslain muuttamisesta (tilinpäätösraportoinnin digitalisointi)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kirjanpitolain, kaupparekisterilain ja tilintarkastuslain muuttamisesta (tilinpäätösraportoinnin digitalisointi)

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kirjanpitolain, kaupparekisterilain ja tilintarkastuslain muuttamisesta (tilinpäätösraportoinnin digitalisointi) (VN/4271/2025).

Yleistä

EK katsoo, että hallituksen esitys on pääosin asianmukainen. Se toteuttaa EU:n digidirektiivien velvoitteet ja tukee hallitusohjelman linjausta digitalisaation edistämisestä. Digitaalisen tilinpäätöksen käyttöönotto parantaa tiedon laatua, läpinäkyvyyttä ja hyödynnettävyyttä sekä vähentää pitkällä aikavälillä hallinnollista taakkaa. Uudistus luo edellytyksiä tehokkaammalle viranomaisyhteistyölle, avoimen datan hyödyntämiselle ja yritysten kilpailukykyyn vahvistumiselle. Hallinnollisen taakan kasvua on minimoitava mahdollisimman tehokkaasti.

Esityksen tavoitteet – rakenteisen ja koneellisesti luettavan tilinpäätöksen käyttöönotto, tietojen saatavuuden parantaminen ja EU:n rekisterijärjestelmien yhteentoimivuus – ovat perusteltuja ja linjassa kansainvälisen kehityksen kanssa. On kuitenkin tärkeää, että toimeenpanon yksityiskohdat suunnitellaan huolellisesti, jotta siirtymävaihe ei aiheuta yrityksille kohtuuttomia kustannuksia tai prosessiriskejä.

Esityksen soveltamisala on pääosin tarkoituksenmukainen. Velvoite koskee osakeyhtiöitä sekä niitä henkilöyhtiöitä, joissa kaikki vastuunalaiset yhtiömiehet ovat osakeyhtiöitä. Tämä rajausta kohdistaa pakollisuuden niihin yrityksiin, joilla on merkittävä julkistamisvelvoite ja sidosryhmävaikutus. On myös perusteltua, että osuuskunnat, asunto-osakeyhtiöt ja yhdistykset jäävät pakottavuuden ulkopuolelle.

Sivuliikkeiden osalta ehdotettu ratkaisu voi kuitenkin johtaa päällekkäiseen raportointiin, jos pääliikkeen tilinpäätös on jo digitaalisessa muodossa. Tämän vuoksi suosittelemme täsmennystä, jonka mukaan pääliikkeen digimuotoinen tilinpäätös voidaan hyväksyä sivuliikkeen velvoitteen täyttämiseksi. Näin vältetään tarpeetonta hallinnollista taakkaa.

Tekniset ratkaisut ja taksonomiahallinta

Valittu tekninen ratkaisu – XHTML-muoto ja iXBRL-merkinnät (PRH-tunnisteet) – on lähtökohtaisesti oikea ja yhteensopiva ESEF-raportoinnin, BRIS-järjestelmän ja tulevan ESAPin kanssa, mutta on kuitenkin erittäin tärkeää, että valittu tekninen ratkaisu on teknologianeutraali ja että se ottaa huomioon muun muassa tekoälyn mahdollistamat ratkaisut. Osittain tähän lakiluonnos ottaa asianmukaisesti kantaa lakiluonnoksen 8a §:n 3. momentissa, jossa todetaan, että ”Patentti- ja rekisterihallitus voi päätöksellään tilinpäätös- ja toimintakertomustaksonomiasta määrätä XHTML-muodon sijasta noudatettavaksi muuta sähköistä muotoa edellyttäen, ettei tämä ole Euroopan unionin lainsäädännön vastaista eikä ole omiaan estämään tietojen välittämistä unionin yhteisiin järjestelmiin.”

HE-luonnoksessa ei oteta kantaa siihen, allekirjoitetaanko digitaalinen tilinpäätös digitaalisesti. Tällä hetkellä käsityksemme mukaan edellytyksiä digitaalisten dokumenttien allekirjoittamiseen ei ole. Ilmeisesti Alankomaissa on käytössä mekanismi, jonka avulla XHTML-muotoinen tilinpäätös voidaan allekirjoittaa digitaalisesti. Tähän viittaa HE-luonnoksen kohta 5.2.4, jonka mukaan: ”Nykyisin hollantilainen XBRL-tilinpäätös sisältää tilinpäätöksen lisäksi tilintarkastuskertomuksen ja digitaalisen allekirjoituksen.”

Rakenne, jossa tilintarkastuskertomus sisältyy samaan dokumenttiin kuin tarkastettava tilinpäätös, ei vaikuta perustellulta. Suomessa tulisi pyrkiä prosessiin, jossa sekä XHTML/iXBRL-muotoiset tilinpäätökset että erilliset XHTML/iXBRL-muotoiset tilintarkastuskertomukset allekirjoitetaan digitaalisesti.

Allekirjoitus ja tilintarkastuskertomus

Esitys siirtää tilinpäätösmerkinnän ja tilintarkastuskertomuksen digitaaliseen muotoon, mikä on linjassa tavoitteiden kanssa. Käytännön toteutuksessa on kuitenkin varmistettava, että allekirjoitusprosessi on sujuva ja yhdenmukainen. Yritysten ja tilintarkastajien tulee voida käyttää yhtä allekirjoitusalustaa, joka täyttää eIDAS-vaatimukset, jotta vältetään rinnakkaiset prosessit ja ylimääräiset kustannukset.

Viranomaisyhteistyö ja yhden luukun periaate

Esitys siirtää tilinpäätösten ilmoittamisen painopisteen PRH:lle, mikä on perusteltua validoinnin ja rekisteröinnin kannalta. Samalla on kuitenkin varmistettava, että Verohallinto saa tarvitsemansa tiedot viipymättä. Lakiin tai sen perusteluihin olisi tärkeää kirjata velvoite reaaliaikaisesta tiedonsiirrosta PRH:sta Verohallinnolle teknisen rajapinnan kautta. Näin vältetään verovalvonnan viivästymiset ja turhat päällekkäiset toimitukset.

Aikataulullisesti esitys kuitenkin sisältää haasteen. Veroilmoitus on toimitettava Verohallinnolle 4 kk tilinpäätöksen päättymisen jälkeen eli aikaisemmin kuin tilinpäätöksen rekisteröinti. Siten yhden luukun periaate toimii ainoastaan silloin, kun tilinpäätös on vahvistettu veroilmoituksen ilmoittamisen määräajassa. Tietojen antamista sekä Verohallinnolle että PRH:lle tulisi välttää, koska tämä on omiaan lisäämään yritysten hallinnollista taakkaa. On yritysten kannalta kohtuutonta, jos lainsäädäntöön jätetään mahdollisuus sanktioida tilinpäätöksen ilmoittamisen myöhästyminen sekä kaupparekisterilain että verolainsäädännön nojalla. Tämä seikka tulisi huomioida lain valmistelun yhteydessä.

Digitaalisen tilinpäätöksen laatimisprosessi vaikuttaa raskaalta siihen nähden, että EU-sääntelyn takia yhtiöt ovat velvollisia ilmoittamaan vain muutamia tietoja (EUID, työntekijöiden keskimääräinen lukumäärä ja konsernitiedot). Olisikin syytä pohtia, olisiko tulevaisuudessa mahdollista ilmoittaa EU-sääntelyn vaatimat tiedot veroilmoituksen yhteydessä, jolloin ainakin pienimmät yhtiöt voisi vapauttaa kokonaan tilinpäätöksen laatimisesta digitaalisessa muodossa. Tämän asian selvittäminen olisi tässä yhteydessä perusteltua, jotta ylimääräiseltä hallinnolliselta taakalta vältytään.

Pk-yritykset ja muunninpalvelu

Muunninpalvelu on tärkeä keino varmistaa, että pienimmät yritykset voivat siirtyä digitaaliseen raportointiin ilman merkittäviä kustannuksia. Nykyinen 100 000 euron liikevaihtoraja on kuitenkin hyvin matala ja voi sulkea pois yrityksiä, joilla ei ole resursseja hankkia uusia ohjelmistoja. Suosittelemme siirtymäajan korotusta esimerkiksi 300 000–500 000 euroon tai vaihtoehtoisista

kriteeriä, joka huomioi myös taseen loppusumman tai henkilöstömäärän. Tämä tukisi uudistuksen tavoitteita ilman, että mikroyrityksille syntyy kohtuutonta rasitetta.

Tietosuoja ja avoin data

Rakenteinen ja digitaalinen tilinpäätös parantaa tieto-suojaa, koska automaattinen validointi vähentää virheellisten tai ylimääräisiä henkilötietoja sisältävien asiakirjojen rekisteröintiä. Lisäksi avoimen datan saatavuus tukee innovaatioita, kilpailukykyä ja luottamusta. On kuitenkin varmistettava, ettei rakenteinen julkaisu laajenna tietosisältöä yli lain salliman, jotta tietosuoja säilyy asianmukaisella tasolla.

Voimaantulo

Esitys on ehdotettu tulevaksi voimaan portaittain vuosien 2027-2029 aikana. Ratkaistaessa lopullista lain voimaantuloaika, on varmistettava, että PRH:n puolella on riittävät resurssit vastaanottaa dataa esityksen vaatimassa muodossa. Voimaantulon lykkäämistä direktiivin sallimissa puitteissa olisi syytä harkita, jotta valmistelu-aika sekä viranomaisilla että elinkeinoelämällä olisi riittävä.

Muutoksen suuruutta kuvaa se, että nykytilanteessa vain yksi järjestelmätoimittaja mahdollistaa digitaalisen tilinpäätöksen ilmoittamisen suoraan kirjanpitojärjestelmästä PRH:n rajapinnan kautta. Kaikkien muiden järjestelmätoimittajien on kehitettävä kirjanpitojärjestelmiinsä ratkaisu, jolla tilinpäätös muunnetaan digitaaliseen muotoon. Näiden teknisten ratkaisujen toteuttaminen aiheuttaa järjestelmätoimittajille kustannuksia, jotka ohjelmistotalot siirtävät yrityksille järjestelmien käyttömaksujen kautta. Tämä puolestaan lisää yritysten hallinnollisia kustannuksia. Lisäksi on huomioitava, että aiemmin rekisteröityjä tilinpäätöksiä ei ole allekirjoitettu digitaalisesti.

Lopuksi

Esitys on linjassa EU:n sääntelyn sekä hallitusohjelman digitalisaatiotavoitteiden kanssa. Uudistus tuo pidemmällä aikajänteellä hyötyjä yrityksille, viranomaisille ja yhteiskunnalle: se parantaa tiedon laatua ja hyödynnettävyyttä, vähentää hallinnollista taakkaa ja edistää avoimen datan käyttöä. On kuitenkin erittäin tärkeää, että edellä esiin nostetut toimeenpanon yksityiskohdat suunnitellaan huolellisesti, jotta voidaan minimoida lyhyen aikavälin kasvanut hallinnollinen taakka.

Heinonen Ulla
Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Nyman Leena
Elinkeinoelämän keskusliitto EK